

STAGIU DE DOCUMENTARE ÎN DANEMARCA (01.11–30.12.2007)

În perioada 01.11–30.12.2007, am efectuat un stagiul de documentare în Danemarca, desfășurat în cadrul acordului de cooperare științifică dintre Universitatea din Copenhaga, prin programul de burse al Fundației „Eugen Lozovanu”, și Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

Scopul acestei călătorii a fost studiul, în vederea definitivării temei *Semnificația termenului de „Dacia” în lumea scandinavă și spațiul carpato-danubian, în Evul Mediu și asupra subiectului Tehnici ale producției agrare în centrul și sud-estul Europei medievale*, parte integrantă a tezei de doctorat.

Pentru realizarea cu succes a acestor obiective, a prevalat dorința de a fi permanent conectați la mecanismele infatigabile ale cercetării europene, având în vedere aici ritmicitatea susținută a aparițiilor editoriale în domeniu, care obligă la demersuri, în unele cazuri, dificile, pentru finalizarea unui proiect de cercetare exhaustivă.

Nu putem demara expunerea noastră fără a menționa câteva aspecte legate de unul dintre cele mai dezvoltate state europene. Fiind cea mai mică și mai sudică țară a Europei de Nord, Danemarca este totodată și cel mai vechi stat constituit în această regiune. Este o țară preponderent înconjurată de apă, fiind formată din Peninsula Jutlanda și alte insule ce constituie Arhipelagul danez. Danemarca este o monarhie constituțională, în care regele joacă un rol mai mult ceremonial. Puterea executivă este exercitată de către monarh prin cabinetul său de miniștri, dintre care, un rol important îl joacă primul ministru, considerat „primus inter pares”. Puterea legislativă este în apanajul monarhului și se exercită prin parlamentul danez.

Cu o istorie tumultuoasă, nelipsită de evenimente controversate ori de un echivoc evident, de elemente și personaje ce transcend realul, dar și de fapte de o veridicitate de necontestat, danezii au făurit unul dintre cele mai evaluate sisteme administrativ-politice, social-economice și culturale de pe bătrânul continent.

Aici am descoperit o civilizație urbană mărginită de ape, dar care, în ciuda aparentei amenințări a mării și a unei clime capricioase, rămâne mereu „uscată”, îngrijită și primitoare, dominată permanent de factorii implicați în mecanismele evoluției tehnologice, economice și culturale, un cosmopolit etnico-demografic, pe scurt, o capitală perfect compatibilă conceptului „Noii Europe”. Copenhaga a reprezentat și este un important port la Marea Baltică, fiind situat pe coasta estică a țării. Totodată, teritoriul metropolei daneze este constituit dintr-o serie de insule și zone adiacente. Renumit prin numeroasele canale care-l traversează și prin spațiile întinse cu verdeață, își merită pe drept cuvânt și distincția de „Veneție a Nordului”.

Copenhaga se bucură de un prestigiu deosebit, anual prin porțile sale intrând milioane de turiști de pretutindeni. Monumentele istorice și culturale, muzeele, străzile cu iz de viață boemă ce amintesc de parfumul veacurilor trecute și de tumultul cotidian al curentului romantic, magazinele luminoase, cafenelele și cluburile cochete, parcurile de distracție și spațiile de verdeață vin să completeze un peisaj remarcabil și fascinant.

Un punct deosebit de important îl reprezintă sistemul educațional și în cadrul acestuia, învățământul universitar. Timp de două luni am încercat să ne familiarizăm cu organizarea, metodologia și cuprinsul programei de învățământ a facultății de științe umane din cadrul Universității din Copenhaga. Anual peste 37 000 de studenți calcă pragurile universității. Având mai mult de 7.000 de angajați, instituția menționată este una dintre cele mai prestigioase de pe continent, administrând și promovând educația la cel mai ridicat nivel academic, cercetarea și actul de învățământ fiind diseminate prin opt departamente administrativ-educaționale. În cadrul celor opt facultăți se derulează totodată programe complexe de cercetare astfel încât rezultatele acestor activități științifice și empirice influențează direct dezvoltarea societății, economiei, politicii și culturii naționale. Astfel, în cadrul facultăților de medicină, științe ale naturii, drept, farmaceutică, științe sociale și politice, teologie, științe experimentale, biologie și botanică se desfășoară o activitate de cercetare febrilă fiind susținută de o tehnică și aparatură sofisticată, ceea ce a condus la rezultate eficiente și inovatoare.

Cu o tradiție de mai bine de 525 de ani, Universitatea este una dintre cele mai vechi instituții de acest gen din Europa, actul fondator reprezentându-l demersul regelui Cristian I, de la 1 iunie 1479. Acum șase veacuri, educația și cultura intrau în apanajul Bisericii Romano-Catolice.

În cadrul Universității, Institutul „Saxo” se numără printre primele departamente de diseminare a culturii naționale și universale. În cadrul institutului menționat, am stabilit contacte cu specialiști ai problemei (istorici, arheologi, lingviști, etnografi etc.) prin intermediul cărora am aflat date importante referitoare la prefacerilor lingvistice, culturale și la nivelul mentalităților, cu privire la nomenclatura antică și medievală europeană de „daci” și „Dacia”, asupra evoluției tehnicii de prelucrare a uneltelor din metal sau lemn, referitoare la prefacerile etnico-demografice, social-economice, politice și culturale din interiorul comunităților rurale din Europa Evului Mediu și, nu în ultimul rând, la metodele de investigare istorică și arheologică a societăților rurale și a satelor părăsite, de pe teritoriul Danemarcei.

Pe această cale, menționăm fructuoasele colaborări, pe care le-am avut cu prof. Erling Strudsholm de la Institutul de Studii Engleze, Germanistică și Romanistică din cadrul Universității din Copenhaga și, totodată, președintele Fundației „Eugen Lozovanu”, cu prof. dr. Hans Peter Lund, cadru didactic la institutul menționat și vice-președinte al Fundației „Eugen Lozovanu”, cu prof. Else Roesdahl, renumit profesor la Departamentul de arheologie medievală, din cadrul Universității din Aarhus (profesor asociat al Institutului „Saxo”), cu prof. Peter Christensen, cu prof. Niels Frode Clemmensen (ambii, cadre didactice la Institutul „Saxo”), cu dr. Michael Märchen, muzeograf și expert în numismatică și medalistică medievală la Muzeul Național din Copenhaga.

Deosebit de prolifică au fost întâlnirile și discuțiile purtate cu prof. dr. Coralia Dittvall de la Centrul de limbi și literatură din cadrul Universității din Lund (profesor asociat al Institutului de Studii Engleze, Germanistică și Romanistică din cadrul Universității din Copenhaga), susținător și promotor înfocat al culturii românești în nordul Europei. Dezbaterile pe marginea surselor scrise antice referitoare la istoria Europei de Nord ne-au facilitat accesul la cunoașterea și înțelegerea unor aspecte și fenomene de sinonimie la nivelul cartografiei și cronisticii medievale.

În perioada 17–20 decembrie 2007 am întreprins o vizită de documentare și în Suedia (Lund și Malmö), prilej cu care am intrat în contact cu profesori și specialiști medievști suedezi.

Situat în sudul Suediei, în apropierea altor două centre importante, Göteborg și Malmö, orașul Lund a fost fondat în jurul anului 990 d. Chr., aparținând vechiului regat al Danemarcei. În 1060, devine centrul unui arhiepiscopat catolic, pentru ca în scurt timp să controleze cea mai întinsă diocază catolică a Europei, poziție susținută și de un progres la nivelul sectoarele vieții social-economice, administrative, politice și culturale. Odată cu marea Reformă din veacul al XVI-lea, orașul a decăzut, contând doar sub aspect cultural și educațional, Lundul adăpostind una dintre cele mai importante Universități europene în acea perioadă, distincție păstrată de-a lungul secolelor până în prezent. Pe lângă Universitate (fondată în 1666), alte puncte de atracție sunt: Catedrala (sau Domul) din Lund, edificată în veacul al XII-lea în stil romanic, situată în imediata apropiere a campusului universitar, Muzeul de Cultură și Istorie (inaugurat în 1882) și Muzeul de Istorie și Arheologie. Beneficiind de colaborarea și bunăvoința angajaților bibliotecii Institutului de Arheologie și ai Bibliotecii Central Universitare, am avut acces nelimitat la fondul de carte deosebit de bogat, reușind astfel să-mi completez bibliografia cu ultimele apariții istoriografice în domeniu. Totodată, am purtat discuții cu lector Mats Roslund și prof. Eva Svensson, distinși cercetători pe probleme legate de Ev Mediu, în general, și de civilizație rurală, în special.

Însoțit de Mats Roslund, pe 19 decembrie am întreprins o vizită de studiu în Malmö, situat la numai 21 km de Lund, prilej cu care am făcut o scurtă vizită Institutului de Cercetări Arheologice și Interdisciplinare. Din discuțiile avute cu dr. Lars Jonsson, arheolog medievist, ne-au impresionat în mod special metodele moderne de investigare a siturilor arheologice, care nu sunt private de colaborările strânse dintre specialiști din diverse sfere de activitate conexe arheologiei, și aici mă refer la arheobotaniști, arheozoologi, antropologi, lingviști, arheo-geologi, arhitecți, desenatori, ceramologi, experți în prelucrarea metalelor, a lemnului sau a pietrei, etnografi, restauratori, conservatori, fotografi, informaticieni, topografi, persoane care fac parte permanent din colectivul de cercetare. Ar fi inutil de amintit aici de tehnicile moderne de excavare a unui sit și de modul de valorificare științifică a materialului arheologic, din momentul recuperării sale *in situ* și până la expunerea în cadrul colecțiilor muzeale.

Deosebit de importante pentru temele avute în vedere au fost întâlnirile și discuțiile purtate cu prof. Janken Myrdal, cadru didactic la Universitatea de Științe Agricole și Agronomie din Uppsala și renumit specialist pe probleme privind evoluția tehnicii agrare medievale în Europa de Nord, aflat în vizită de documentare la Institutul de Arheologie din cadrul Universității din Lund.

În decursul celor două luni de ședere în Copenhaga am beneficiat de sprijinul necondiționat al bibliotecarului-șef, dr. Lars Ljunggren, de la Biblioteca Regală a Danemarcei, și am consultat colecțiile de documente referitoare la istoria medievală a Europei de Nord, monografiile, tomurile, compendiile, articolele, cataloagele, studiile secvențiale etc. referitoare la problemele avute în vedere. În acest fel, ne-am completat bibliografia cu numeroase și importante referințe, date și material informativ cu privire la temele de cercetare menționate, am reușit să investigăm bazele de date ale mai multor biblioteci europene, ca și paginile web realizate de diverse universități, institute speciale de cercetare etc.

Mai precizăm și faptul că stagiul întreprins în capitala daneză a vizat și vizitarea principalelor puncte de interes istoric, arheologic și cultural din Copenhaga și împrejurimi.

Astfel, în lunile avute la dispoziție am efectuat o serie de vizite în orașele daneze Roskilde, Hillerød, Egeskov, Elsinore (Helsingør), celebre pentru numărul mare al vestigiilor istorice rămase încă intacte și neștirbite de trecerea iremediabilă a timpului. Vizitarea castelelor, a catedralelor catolice și a celorlalte biserici din localitățile menționate ne-a îmbunătățit considerabil cunoștințele de arhitectură laică și, îndeosebi, religioasă. Totodată, vizionarea expozițiilor muzeale din cuprinsul reședințelor regale și nobiliare din aceste centre urbane, a constituit un prilej deosebit pentru familiarizarea cu extraordinara civilizație vikingă și daneză medievală și modernă.

De asemenea, cu un deosebit interes am vizitat și alte puncte și locații de interes arheologic și istoric respectiv: Muzeul de Artă și Cultură, Galeria Națională, Gliptoteca Carlsberg, Turnul Rotund, Castelul Frederiksborg (fondat de regele Christian al VI-lea), Palatul regelui Christian al VIII-lea (Palatul Christiansborg, sediul Parlamentului danez), complexul rezidențial cuprinzând arsenalul militar, grajdurile regale, capela și fosta catedrală, ruinele Castelului Absalon, Palatul Regal, folosit de regii danezi pentru recepții oficiale (Palatul Amalienborg, reședința actualilor dinastați danezi), Palatul Kronborg (fosta reședință a regelui Frederic al VII-lea), Castelul Rosenborg (construit de Christian IV), ce adăpostește acum coroana, bijuteriile și impresionantele colecții de artă ale vechilor suverani danezi.

Nu putem omite aici vizita întreprinsă la Muzeul Național al Danemarcei. Sediul muzeului este constituit din mai multe corpuri de clădire edificate în veacul al XVIII-lea. Inițial, ansamblul arhitectural din centrul capitalei daneze a reprezentat reședința familiei regale. Ulterior, în peste 10.000 m², s-au amenajat colecții impresionante ce însumează un număr impresionant de artefacte reprezentând mărturiile ale istoriei omenirii, în general, ale Regatului Danez, în special, de aproximativ 10.000 de ani. Palatul actual, cu sălile sale fastuoase și monumentale, este opera celebrului arhitect Nicolai Eigtved, ce a finalizat lucrările în decursul a doi ani (1743–1744). Pereții sunt împodobiți pe toată lungimea lor cu impresionante tapiserii flamande, iar mobilierul original păstrează marca măiestriei meșterilor vremii. Colecțiile permanente includ artefacte reprezentative ale Preistoriei, Evului Mediu, Renașterii și perioadei moderne daneze și nord-europene, ansambluri de mărturii ale civilizațiilor egiptene, vechi iraniene și greco-romane, o serie remarcabilă de monede și medalii, și sectorul de etnografie ce cumulează dovezi arheo-etnografice ale popoarelor, populațiilor, triburile universale.

Înșușirea unor noi tehnici de cercetare, studiu, analiză comparativă, sistematizare și clasificare a materialului arheologic, și a unor metode inovatoare de investigare interdisciplinară a siturilor istorice, se numără printre obiectivele esențiale ale vizitei noastre în acest centru de cultură reprezentativ pentru nordul Europei.

Totodată, am descoperit problemele cu care se confruntă instituțiile de cercetare arheologică din Danemarca și Suedia, tendințele de dezvoltare ale metodologiei de investigare științifică, dar și procedeele contractării unor fonduri din Uniunea Europeană, prin intermediul proiectelor complexe de finanțare, cu participare multi-etnică, și care au drept scop promovarea și dezvoltarea cercetării interdisciplinare în Europa.

Considerăm că, stagiul de documentare în această țară ne-a oferit oportunitatea și condițiile necesare contactării unor specialiști danezi și suedezi pe probleme de istorie și arheologie rurală, și, totodată, posibilitatea utilizării unor instrumente de lucru diverse pentru definitivarea temelor propuse. Obținerea unor noi stagii de documentare, în prestigioasele centre universitare ale occidentului european, ne-ar crea șansa realizării unui studiu exhaustiv asupra chestiunilor istorice ce au determinat prefaceri lingvistice, preluări și transliterări diverse și complexe la nivelul nomenclaturii medievale, în documentele cartografice, în toponimie, etnonimie și etimologie, precum și asupra problemelor legate de evoluția tehnicii agrare în centrul, estul și sud-estul Europei, în Evul Mediu.

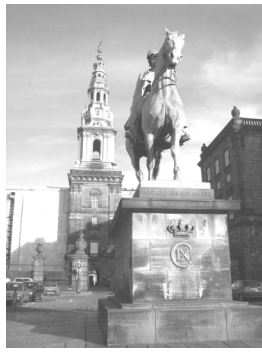
1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

Planșa I: 1 – Primăria din Copenhaga; 2 – Turnul Rotund; 3 – Mica Sirenă; 4 – Palatul Christiansborg, cu statuia ecvestră reprezentându-l pe fondatorul său, regele Christian VIII; 5 – Castelul Kronborg; 6 – Biblioteca Regală; 7 – Biblioteca Regală, Sala de Vest; 8 – Palatul Amalienborg, reședința actualilor dinăști danezi; 9 – Carul Solar; 10 – Vitrină cu amfore grecești; 11 – Panteonul grecesc din Gliptoteca Carlsberg;